

آیا می توان با ابزارهای نوین پژوهشی زمان رسیدن به اجتهاد دینی را کاهش داد.

احيانا شنیده می شود که طلاب عزیز که هدفشان خدمت به اسلام و بشریت است به دنبال راه آسانی برای امرار معاش و خدمت رسانی هستند و یا رشته تحصیلی آسانی را برای ادامه تحصیل انتخاب می کنند. تبلیغ، تدریس و یا کارهای فرهنگی را بر اجتهاد ترجیح می دهند.

ایشان مسیر اجتهاد را به دلیل صعوبتی که دارد برای خدمت به اسلام و زندگی طلبگی و شغلی خود انتخاب نمی کنند. در حالیکه این انتخاب با روح طلبگی که علم آموزی و تحصیل محققانه است، در تعارض بین است.

ما چنین عقیده داریم که دوستان علاقمند و مستعد، بخصوص افرادی که در رشته فقه و اصول تحصیل می کنند اگر به چند نکته توجه داشته باشند، به دنبال اجتهاد می روند و معیشت محققانه را بر موارد دیگر ترجیح می دهند.

**اولا** اساس دین شناسی که هدف طلبگی است با اجتهاد و تخصص گرایی حاصل می شود نه با مسیرهای دیگر خدمت.

**ثانیا** اجتهاد آسان است به آسانی همان راههای دیگر.

مرحوم مظفر در ۵۰ سال پیش می گوید با تالیف وسائل الشیعه و مجامع روایی و زحمات علما و تلاشهای بی دریغ بزرگان **اجتهاد آسان شده است!!**

آقای مظفر اگر الان در این دوران می بودند می گفتند **اجتهاد مثل آب خوردن است!** چون دو ابزار آسان ساز و سرعت بخش به فرایند اجتهاد بوجود آمده است که در زمان ایشان نبوده است:

**یک: رایانه و ابزارهای هوشمند**

**دو: نگاه الگوریتمی به علوم، فنون و مهارتها**

صعوبت اجتهاد ممکن است به دلیل لزوم دقت هایی علمی، تخصصی باشد و یا ممکن است به دلیل عدم شفافیت مراحل استنباط احکام و یا خودآگاه نبودن مهارت های لازم برای اجتهاد باشد که علت دوم با ابزار الگوریتم سازی قابل حل و رفع است! حتی نگاه روشمند و تحصیل محققانه در حل علت اول نیز می تواند موثر باشد.

خبر خوش این است که به لطف خداوند هم اکنون مراحل اجتهاد و استنباط احکام شرعی بصورت گام به گام توسط برخی اساتید سطوح عالی حوزه علمیه استخراج شده و آماده استفاده عموم تازه مجتهدین است.

البته این به معنای عدم تخصص و ساده انگاری مطالب نیست. بلکه در سطح مقدماتی اجتهاد بصورت تقلیدی از الگوریتم های موجود تبعیت می کند و بعد از ارتقاء و کسب تخصص لازم در مراحل مختلف اتخاذ مبنی می کند.

الگوریتم اجتهاد طبق تنظیم استاد درایتی ۱۰۰ مرحله و طبق تنظیم استاد واسطی ۲۵۰ مرحله می باشد.

برای آشنا شدن با الگوریتم اجتهاد اینجا کلیک کنید

**ثالثا** جالب است بدانید روشمندسازی علوم، منحصر در رویکرد الگوریتمی علوم نیست بلکه **مهارتهای لازم** برای اجتهاد نیز قسمتی از شیوه اجتهاد و استنباط را تشکیل می دهد.

این مهارتها که خروجی علوم حوزوی و غیرحوزوی است، بعضا در خلال آموزش در سطوح مختلف حوزه به صورت پراکنده بدست آمده است و نیاز به شفاف سازی و تدوین روشمند دارد که تا کنون **۶۵ مهارت لازم** برای اجتهاد در گروه پیشگامان مدینه فاضله استقصاء شده و برخی از آنها بصورت مدون شفاف سازی شده است.

این مهارتها نیز می تواند رسیدن به نتیجه را سرعت ببخشد و مسیر را کوتاه کند! ادعا بر اینست که یک **اجتهاد پژوه** در یک دوره ۵ ساله می تواند به آرمان خود برسد!

البته سرعت بخشی به معنای ترک منهاج پیشینیان در درس و بحث نیست بلکه سبک و نظام آموزشی قدیم، مزایایی دارد که باید حفظ شود و نیز معایبی دارد که اگر اصلاح شود پیشرفت سریع تر، جامع تر و بهتر خواهد بود انشالله.

اکنون برای نمونه و تیتروار به برخی از این مهارت ها اشاره می کنیم تا بتوانید با پیگیری، مطالعه و کسب این مهارت ها، راه

اجتهاد را بر خود هموار سازید و به حفظ و اعتلای دین مبین اسلام بیش از پیش و با گام هایی استوار مبادرت کنید.

مهارت های اجتهاد پژوهی:

**1. متن شناسی**

بدون تحلیل متن و شناسایی کلمات و جملات و قرائنی که متن دارد استفاده از آن در مسیر افتاء محال است!

**2. غرض شناسی**

کارکرد و مهارت بلاغی که گاهی به ماورای متن نظر دارد و بسیار اتفاق می افتد که تفسیر دلیل (آیه و حدیث) بدون آن غلط از کار در می آید!

**3. نسبت سنجی بین ادله**

گاهی تنافی ادله به ظاهر متنافی را با یک نسبت سنجی ساده می توان حل کرد

**4. رابطه یابی:**

مجتهد می تواند بین ملاکات احکام و ادله و موضوعات فقهی رابطه یابی کند و نبود این مهارت می تواند مراحل اصلی استنباط را به مخاطره بیاندازد!

**5. مهارت تحلیل روایات:**

تا ندانیم روایت چه مولفه هایی دارد و چه می گوید چه مقتضیاتی دارد و .. چگونه از آن در راستای اجتهاد استفاده کنیم

**6. سنخ شناسی موضوعات:**

گام اول اجتهاد مبتنی بر شناسایی سنخ موضوع حکم است!

**7. آسیب شناسی:**

اجتهاد و استنباط احکام در عرصه های مختلف آسیبهایی دارد که در کلیپ معرفی مهارتها به آنها اشاره شده است

به قلم: سید حسن رفعتی زاده

جهت مشاهده فهرست کامل مهارتها اینجا کلیک کنید